

ERDŐS ISTVÁN

Negyven-ötven éve

Negyven-ötven esztendeje a Magyar Írószövetségnek két igen lelkes titkára volt: Fábián Zoltán és Végh Antal írók álltak Darvas József elnök háta mögött az apró irodalomszervező munkát elvégezni a magyar vidéken. A Palócföld jövője mindkettőjüknek szívügye volt, de különösen Fábián Zoltán lelkesedett a folyóiratrangra pályázó „periodikáért”, és határozottan bízott benne, hogy a miskolci Napjaink mellett a Palócföld is rangos irodalmi műhely lesz Észak-Magyarországon. Szívesen hangsúlyozta, hogy a Palócföld költőserege már most olyan rangos társaság, hogy Szegeden, Pécsen, Debrecenben is örülhetnének a folyóirat-szerkesztők egy olyan költőcsapatnak, amelyben Jobbágy Károly, Csanády János, Vihar Béla, Polgár István publikál, és mögöttük olyan fiatal tehetségek sorakoznak, mint a gyarmati Csikász István, a tarjáni Tóth Elemér, a szurdokpüspöki Tamás István. De a Palócföld prózáíróinak sorából is érdemes megjegyezni Lakos György, Várszegi György, Kunszabó Ferenc, Avar Pál nevét. S ha mindez reális alapja egy nagy ívű fejlődésnek, akkor igencsak jó elgondolás, hogy Nógrádba kell invitálni főszerkesztőnek Ratkó Józsefet, a József Attila-díjas költőt, a szabolcsi nagykállói könyvtár igazgatóját.

Csak egyetérthettünk Fábián Zoltánnal. Ratkó egészen rendkívüli költőszemélyiség. Neve odaillik abba a sorba, amelyik Attila után a magyar vers nemességeként ismert: Sinka, Illyés, Juhász Ferenc, Nagy László neve mellé. Semmiképp sem abba a sorba, amelyik az aktuálzsenik nevét ez időben ragyogtatja. Nem rokona se Benjáminnak, se Garainak, Baranyinak. Ratkó másféleképp politikus-költő. Üres, buta szóhasználat, ha pusztán ellenzéki költőnek neveznénk... Szóval, létrejöhet egy három oldalú egység? A költő maga, Nógrád, a Magyar Írószövetség! Ratkó indulhat Szabolcsból a nógrádi megyeszékhelyre? Már úgy készülök az érkezésére – néhány évig a Palócföld szerkesztőségében a versrovatot vezethettem –, mintha püspököt várnék a gyermekek bérmálására érkezni. Lapozom a köteteit. Fegyvertelenül. Félelem nélkül. Egy kenyéren. S az igen nagy vihart kavart könyv: *Törvénytelen halottaim*.

De jó volna, ha a fél Tarján ismerné a költőt, de ebben nem lehet reménykedni. Emlékezetből keresek olyan verssorokat, amelyekkel bemutathatnám őt tucatnyi fiatal irodalomtanárnak, a város értelmiségi közönségének, s az új Petőfi Körként is emlegetett TIT-es művészklubnak. Ratkó így ír a jövőről:

Láttam a jövőt mögöttem
jövögelni a ködökben.
Ordas arca kötve ráncsal,
Lába vonszolódva láncsal

Nem a Napot, nem a Holdat:
szarva közt hozá a múltat.
S szeme mintha nem is volna,
varasodó csillag volna.

Szóval, Nógrádban nagyon vártuk Ratkót. S hogy ő is búcsúzni készült Szabolcstól már a nógrádi invitálás előtt is, azt a nyírségi barátainak írt verssorok jelzik.

Elhúzóok. Délnek, nem jövök
ide vissza soha.
Fogadott földem fölött
tündöklük szárnyam nyoma.

Érkezett ugyan Ratkó Nógrádba, ahogy vártuk, de a tündöklésből, a főszerkesztői álomból nem lett semmi. Pedig a rokonszenves költővendéget lelkes, már-már szeretetteljes várakozással fogadta mindenki. Azaz majdnem mindenki. A főelvtársak egyébként azért örültek volna Ratkónak, mert kezdett már elégük lenni abból, hogy ebben az országban húsz éve mindenki csak Kismoszkvának nevezi Tarját. S hiába volt ezer új értelmiségi letelepítésének nemes ambíciója, változatlanul látszik az ítélkezés, hogy Nógrád vármegye a sztálinizmus utolsó, sötét bástyája lenne. Ha itt és most Palócföld-főszerkesztő lesz az ellenzéki híró Ratkó József költő, akkor tán enyhülni fog valamit a kíméletlen, gúnyoló megítélés.

Ratkó érkezett, bemutatkozott, és egy-két nap alatt is barátságok születettek. Itt van a költő, hogy a Palócföld jó hírét fényesítse! Ratkó igen alaposan körülnézett Tarjánban. A pálfalvi Déryné utcától a bányatelepekig, Idegérig. A Pécskő-dombon át az acélgyári romos kolóniáig. A legjobb magyar építészek által megálmodott, Karancs szállós főtérig. El volt ragadtatva. Meglátta a modern építészet értelmét, szépségét. Minden-

minden rendben lévőnek látszott, egyetlen lényegtelennek tűnő fogadás volt már csak hátra, hogy a költőt bemutassák a megyei pártbizottságon.

A bemutatkozás jól sikerült. A beszélgetés szakmai része igen meggyőző volt. Valamelyik huszadrangú pártmunkás rossz, kénytelen dicsekvése bosszantotta fel a beszélgetés végefelé a költőt. Olyan nagyon felbosszantotta, hogy minden diplomáciai érzékét félretéve elkezdett kínos-nehéz kérdéseket feltenni. Mondván, hogy járt ő Forgáchon, az Idegérben, az acélgyári kolóniánál. Mi lesz ezeknek a nyomorúságos telepeknek a sorsa? Rendben lévő dolog, hogy ezer meg ezer bányász, munkás ilyen helyen lakik, miközben a Pécskő utca új, modern lakásaiban meg mindenütt káderek, hivatalnokok laknak? Az elvtárs, aki a szocializmusépítés helyi sikereiről beszélt hosszan, vajon rendben lévőnek látja mindezeket? A dicsekvő elvtárs megsértődött: rosszul látja a dolgokat a költő. Országosan jó példa Tarján fejlődése... Igenis... És a többi... Majd a kolóniák is fel lesznek számolva...

Ratkó főszerkesztői kinevezéséből nem lett semmi.

Ratkó József, a költő, a barát megmaradt jó emlékezetünkben igen sokáig. Fiatalon halt meg 1989-ben. Bárcsak megélhette volna a hírt, hogy a Palócföld immár 65 esztendő...

Párkányi Raab Péter: Realista álmok